

Sygn. akt III AUa 671/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Beata Michalska

Sędziowie: SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

SSA Dorota Rzeźniowiecka

Protokolant: st. sekr. sąd. Joanna Sztuka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 lutego 2015 r. w Ł.

sprawy **T. G.** przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o emeryturę

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 4 kwietnia 2014 r., sygn. akt: V U 1638/13,

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 671/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 grudnia 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił T. G. prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych z uwagi na brak wymaganego stażu pracy w warunkach szczególnych, przy czym okres zatrudnienia w latach 1975-1990 nie został do tego stażu uwzględniony ze względu na wady formalnoprawne przedłożonego świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

W odwołaniu od tej decyzji z dnia 13 grudnia 2013r. T. G. wniósł o zmianę decyzji i przyznanie mu prawa do emerytury podnosząc, że świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych zostało wydane przez zakład pracy, który już nie istnieje. W toku procesu odwołujący się wniósł także o zaliczenie mu do stażu okresu odbywania w latach 1973 - 75 zasadniczej służby wojskowej. Organ rentowy domagał się oddalenia odwołania.

Sąd Okręgowy w Kaliszu wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2014r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał T. G. prawo do emerytury od dnia (...)

Sąd Okręgowy ustalił, że T. G., urodzony (...), w okresach od 2 lipca 1973r. do 27 czerwca 1977r. i od 10 października 1977r. do 30 stycznia 1993r. pracował w K. (...) Spółdzielni Pracy w K.. Początkowo był zatrudniony na stanowisku mechanika, a następnie, tj. od dnia 3 listopada 1975r., na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Pracował w pełnym wymiarze czasu pracy. Na stanowisku kierowcy samochodu

ciężarowego ubezpieczony był zatrudniony do dnia 12 grudnia 1990r. z tym, że z przerwą w okresie od 28 czerwca 1977r. do 9 października 1977r.

T. G. w okresie zatrudnienia w K. (...) Spółdzielni Pracy w K. na stanowisku kierowcy wykonywał codziennie i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązki kierowcy samochodu ciężarowego, jeździł samochodami przystosowanymi do przewozu towarów masowych.

W okresie od 29 października 1973r. do 14 października 1975r. wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową, po czym zgłosił swój powrót do macierzystego zakładu i od dnia 3 listopada 1975 r. podjął pracę w K. (...) Spółdzielni Pracy w K. jako kierowca. Przed powołaniem do wojska ubezpieczony pracował na stanowisku mechanika.

Łączny staż ubezpieczeniowy T. G. na dzień 1 stycznia 1999r. wynosi 27 lat 9 miesięcy i 19 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Odwołujący się nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Ustalając stan faktyczny Sąd Okręgowy dał wiarę zeznaniom świadków i ubezpieczonego oraz dowodom z dokumentów, przy czym co świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych zauważył, że obejmuje ono także okres przerwy w zatrudnieniu w 1977r. i w tej części jest niemiarodajne.

W ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji zważył, że odwołanie jest uzasadnione na gruncie art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Według tej regulacji, osoby urodzone po dniu 31 grudnia 1948r. mogą nabyć prawo do emerytury, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, tj. w dniu 1 stycznia 1999r., osiągnęły określony staż ogólny oraz staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze co najmniej 15 lat. Dla celów ustalenia uprawnień do tej emerytury, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne bądź otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk pracy w warunkach szczególnych. Zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje jednoznacznie, że wnioskodawca legitymuje się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych. W okresie od 3 listopada 1975r. do 27 czerwca 1977r. i od 10 października 1977r. do 12 grudnia 1990r. wykonywał pracę, polegającą na kierowaniu samochodem ciężarowym o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Praca taka spełniała warunki wymienione w wykazie A dział VIII pkt. 2 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. Pracę taką odwołujący wykonywał codziennie i w pełnym wymiarze czasu pracy. Łączny okres wykonywania takiej pracy wynosi 14 lat 9 miesięcy i 13 dni. Uzupełnieniem tego stażu jest okres odbywania zasadniczej służby wojskowej. Okres takiej służby, odbywanej przed dniem 1 stycznia 1975r., zalicza się pracownikom do okresów pracy w warunkach szczególnych, z mocy art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974r., pod warunkiem zgłoszenia swojego powrotu do zakładu zatrudniającego w dniu powołania do odbywania zasadniczej służby wojskowej w terminie 30 dni od zakończenia jej odbywania. Pogląd taki wynika z uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013r., II UZP 6/13. Ten ostatni warunek został zrealizowany albowiem T. G. zakończył odbywanie służby wojskowej w dniu 14 października 1975r., a pracę po powrocie do zakładu podjął w dniu 3 listopada 1975r. Skoro odwołujący się wykazał 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych na dzień 1 stycznia 1999r., zaś spełnienie pozostałych przesłanek nie było sporne, to należało zmienić decyzję i przyznać wnioskodawcy prawo do emerytury od ukończenia 60 lat. Stwierdzając powyższe Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji.

Wyrok ten zaskarżył apelacją w całości Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.. Sformułował zarzut naruszenia prawa materialnego - art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS. Wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania.

Apelujący podkreślił, że nie kwestionuje ustaleń Sądu w zakresie uwzględnienia do stażu wnioskodawcy w warunkach szczególnych pracy na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony okresów od 3 listopada 1975r. do 27 czerwca 1977r. i od 10 października 1977r. do 12 grudnia 1990r., co daje 14 lat 9 miesięcy i 27 dni. Jednakże skarżący nie zgodził się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, że wliczeniu do stażu

pracy w warunkach szczególnych podlega okres odbywania przez odwołującego się zasadniczej służby wojskowej, gdyż przed rozpoczęciem odbywania służby T. G. pracował na stanowisku mechanika, czyli nie w warunkach szczególnych. Z uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013r. wynika, że okres odbywania zasadniczej służby wojskowej przed dniem 1 stycznia 1975r. wlicza się do stażu, ale tylko wtedy, gdy pracownik przed powołaniem do służby był zatrudniony w warunkach szczególnych i do takich warunków powrócił po odbyciu służby. Odwołujący się takiego warunku nie spełnił, a więc prawo do emerytury nie powinno być mu przyznane.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie jest zasadna.

Zgodnie z treścią art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013r., poz. 1440 ze zm.) ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia 1948r. uzyskują prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym oraz mają niezbędny okres składkowy i nieskładkowy o którym mowa w art. 27 ustawy (tj. 25 lat dla mężczyzn). Odnosząc się do samego warunku odpowiednio długiego okresu pracy w warunkach szczególnych należy wskazać, że zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) winien on wynosić co najmniej 15 lat, a sama praca musi być wymieniona w wykazie A, stanowiącym załącznik do przedmiotowego rozporządzenia, prócz tego ma być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (§ 2 ust. 1). Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach, pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 14 września 2007r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; 19 września 2007r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; 6 grudnia 2007r., III UK 66/07, LEX nr 483283; 22 stycznia 2008r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75, 24 marca 2009r., I PK 194/08, LEX nr 528152).

T. G. ukończył 60 lat w dniu (...), nie przystąpił do OFE, wykazał ogólny staż ubezpieczeniowy na dzień 1 stycznia 1999 roku w wymiarze 27 lat 9 miesięcy i 19 dni. Z uwagi na treść uzasadnienia zarzutów apelacyjnych spór przed Sądem drugiej instancji sprowadził się do możliwości uwzględnienia do stażu pracy w warunkach szczególnych wnioskodawcy okresu odbywania przez niego zasadniczej służby wojskowej, gdyż ostatecznie organ rentowy nie zakwestionował ustalenia, że T. G. w okresach od 3 listopada 1975r. do 27 czerwca 1977r. i od 10 października 1977r. do 12 grudnia 1990r. pracował w warunkach szczególnych na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5, co daje okres 14 lat 9 miesięcy i 27 dni. W okresie od dnia 29 października 1973r. do dnia 14 października 1975r. ubezpieczony odbywał zasadniczą służbę wojskową, w czasie tej służby był kierowcą samochodu ciężarowego (zaświadczenie k. 15 akt emerytalnych). W terminie 30 dni od zakończenia służby, tj. w dniu 3 listopada 1975r., ponownie podjął pracę w swym macierzystym zakładzie, z tym, że na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, a więc w warunkach szczególnych. Jednakże przed powołaniem do wojska T. G. pracował w K. (...) Spółdzielni Pracy w K. jako mechanik, a zatem nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych, co - zdaniem apelującego - nie pozwala na zaliczenie pracownikowi okresu służby wojskowej do stażu pracy w szczególnych warunkach, w myśl wykładni wynikającej z uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013r., II UZP 6/13 (OSNP 2014 nr 3, poz. 42).

Przypomnieć się godzi, iż w tezie tej uchwały Sąd Najwyższy stwierdził, że czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 44, poz. 220 ze zm.) zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Uzasadniając tę tezę Sąd Najwyższy odwołał się do utrwalonego w judykaturze poglądu, że do oceny określonego stanu faktycznego, w tym zrealizowanego przed wejściem w życie ustawy o emeryturach i rentach, wywołującego określony skutek prawny, należy stosować przepisy

obowiązujące w czasie realizacji tego stanu faktycznego. W okresie odbywania zasadniczej służby wojskowej przez T. G. szczególne uprawnienia żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową regulował art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony oraz § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz.U. Nr 44, poz. 318 ze zm.). W myśl przepisu art. 108 ust. 1 ustawy, okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zaliczał się do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, pracownikom, którzy po odbyciu tej służby podjęli zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby albo w tej samej gałęzi pracy. Z kolei § 5 ust. 1 rozporządzenia z 22 listopada 1968r. stanowił, że pracownikowi, który podjął zatrudnienie po odbyciu służby w terminie 30 dni od zwolnienia ze służby, zaliczało się okres odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy w danym zakładzie lub gałęzi pracy oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Przepisy te ustanawiały swoistą fikcję prawną, dotyczącą uprawnień przede wszystkim takiego pracownika, który był zatrudniony w szczególnych warunkach i po zakończeniu czynnej służby wojskowej powrócił do swego zatrudnienia w przepisany terminie, wówczas był traktowany jako pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach, w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983r., w okresie pełnienia tej służby.

Rację ma apelujący ZUS, że analizą sytuacji prawnej takiego pracownika, z punktu widzenia uprawnień emerytalnych, zajmował się Sąd Najwyższy w przywołanej uchwale, gdyż w takim stanie faktycznym powstało zagadnienie prawne przedstawione do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi. Uszło jednak uwadze apelującego, że już po podjęciu tej uchwały Sąd Najwyższy analizował powołane regulacje na gruncie także innych stanów faktycznych. I tak w wyroku z dnia 5 sierpnia 2014r., I UK 442/15, odniósł się do sytuacji pracownika, który nie pracował w warunkach szczególnych przed powołaniem do wojska, stwierdzając że czas zasadniczej służby wojskowej zalicza się do okresu pracy wymaganego na nabycia emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej także wtedy, gdy żołnierz przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej nie był zatrudniony, ale po zwolnieniu z tej służby w ciągu 30 dni podjął zatrudnienie i pracował w szczególnych warunkach. Sąd Najwyższy uznał, że nie mogą być w gorszej sytuacji ci żołnierze, objęci normą art. 108 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967r., którzy przed służbą nie byli w zatrudnieniu, choć w ciągu 30 dni po odbyciu służby zatrudnili się i pracowali w warunkach szczególnych. Łącznikiem obu przypadków, wymienionych w art. 108 ust. 1 i ust. 2 ustawy, jest to, że po pierwsze: po służbie wojskowej żołnierze podejmują pracę w szczególnych warunkach w krótkim czasie 30 dni, po wtóre: służba wojskowa jest tak samo obciążająca dla tego, kto przed nią był zatrudniony w szczególnych warunkach, jak i dla tego, kto przed służbą w ogóle zatrudniony nie był. Nadto nie ma dostatecznych podstaw do twierdzenia, że ustawodawca świadomie pominął w art. 108 ust. 2 frazę z art. 108 ust. 1 o treści „w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem”, jako wyraz woli niezaliczania zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia tym żołnierzom, którzy nie byli zatrudnieni przed służbą wojskową. Pominięcie to wynika z określonej techniki redakcyjnej oraz odesłania do regulacji szczegółowych, przez delegację zawartą w art. 108 ust. 4 tej ustawy. Punkt ciężkości przepisów rozporządzenia wykonawczego z 1968r. dotyczy uprawnień związanych z zatrudnieniem pracowniczym jako takim. Trzeba mieć też na uwadze, że owo rozporządzenie, po zmianie obowiązującej od kwietnia 1975r., w § 7 ust. 1 wprost już stanowiło, że żołnierzowi, który nie był zatrudniony przed powołaniem do służby, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień określonych w § 5 ust. 1, czyli do wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie (Legalis nr 998617). Zapatrywania te mają odpowiednie odniesienie do okoliczności sprawy niniejszej. T. G. zakończył zasadniczą służbę wojskową w dniu 14 października 1975r., a pracę w warunkach szczególnych podjął w dniu 3 listopada 1975r., a więc pod rządem rozporządzenia o zmienionej już treści. W tej sytuacji nie należy stosować gradacji uprawnień, wywodzonej z treści art. 108 ust 1 oraz 108 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony. Oznacza to, że prawidłowe jest zaliczenie wnioskodawcy okresu zasadniczej służby wojskowej do jego stażu pracy w warunkach szczególnych, gdyż w ciągu 30 dni od zwolnienia z tej służby podjął zatrudnienie i pracował w szczególnych warunkach pracy. Możliwość tej nie niweczy fakt, że przed rozpoczęciem zasadniczej służby wojskowej w takich warunkach nie pracował.

Z powyższych względów Sąd drugiej instancji, na podstawie art. 385 k.p.c., bezzasadną apelację organu rentowego oddalił.

Przewodnicząca: Sędziowie: